

Blodprøvetaking - kapillær, Medbio SSK

Side 1 av 3

Dokumentplassering:

II.MSK.MBio.6.4.2-16

Godkjent dato:

26.04.2024

Gyldig til:

26.04.2026

Dato endret:

26.04.2024

Revisjon:

3.00

Medisinsk serviceklinikk/Avd for medisinsk biokjemi SSK/Pasient og brukere/Pre- og postanalytisk enhet/Prøvetaking

DISTRIBUSJONSLISTE: EK, Diverseperm på akuttlab

ENDRINGER FRA FORRIGE VERSJON: Eksterne referanser fjernet.

HENSIKT

Prosedyren skal bidra til at blodprøvetakingen blir riktig utført, at pasientene påføres minst mulig ubehag og at prøvetakingen utføres på en måte som ivaretar blodprøvens kvalitet og integritet.

Identifikasjon og smittevern praktiseres etter gjeldende retningslinjer, som ivaretar både pasientens og prøvetakerens sikkerhet.

OMFANG

Gjelder for alle ved Avdeling for medisinsk biokjemi som utfører kapillærprøvetaking.

- ✓ For generelle rutiner rundt blodprøvetaking, se [Blodprøvetaking - venepunksjon, Medbio SSHF](#).
- ✓ For spesielle rutiner rundt blodprøvetaking av baby, se [Blodprøvetaking av baby på Barsel- og Nyfødtintensiv, MedBio SSK](#)

AKKREDITERT

Ja

UTFØRELSE

Kapillær prøvetaking benyttes dersom analysen krever det, eller i tilfeller der venepunksjon er umulig eller vanskelig å gjennomføre.

På voksne utføres kapillær blodprøvetaking i finger. Hos barn avgjør alder og kroppsvekt hvor prøven skal tas. For stikkdybde, se tabell.

Kroppsvekt	1-5 kg	> 5kg	> 20kg
Alder	Nyfødt	Spedbarn	Barn
Punksjonssted	Hæl	Finger	Finger
Lansett	Blad	Nål	Nål
Stikkdybde	0,85-2 mm	1,5 mm	1,5 – 2,0 mm

Kapillær prøve kan tas i hælen hos barn yngre enn 3 måneder og på barn under 6 måneder, dersom fødselsvekten var under 2500g. Vurder hvert enkelt tilfelle.

Det er mindre risiko for stikkskader ved kapillær enn venøs blodprøvetaking, men prøvetaker er mer utsatt for blodsøl. Hansker er anbefalt og tas på inne hos pasienten (unntatt på isolat). Før hver prøvetaking vaskes hendene med såpe og vann, eller desinfiseres med egnet hånddesinfeksjonsmiddel.

Kontroller at det er mulig å ta de bestilte analysene kapillært, bruk analyseinformasjonen i Unilab.

DokumentID:D47420

Utarbeidet av: Fagbioingeniør Anne Lill S.Brandsvoll	Fagansvarlig: Enhetsleder Nils Tryland	Godkjent av: Avdelingssjef Marianne Skomedal	Verifisert av: 24.04.2024 - Nils Arne Tryland, 26.04.2024 - Kvalitetskoordinator Ingunn Gåsvær, 26.04.2024 - Kristin Lilleholt
--	---	---	---

 SØRLANDET SYKEHUS	Blodprøvetaking - kapillær, Medbio SSK				Side: 2 Av: 3
Dokumentplassering: II.MSK.MBio.6.4.2-16	Utarbeidet av: Fagbioingeniør Anne Lill S.Brandsvoll	Fagansvarlig: Enhetsleder Nils Tryland	Godkjent dato: 26.04.2024	Godkjent av: Avdelingssjef Marianne Skomedal	Revisjon: 3.00

Medisinsk serviceklinikk/Avd for medisinsk biokjemi SSK/Pasient og brukere/Pre- og postanalytisk enhet/Prøvetaking

Utstyr:

Prøvetakingsrør, prøveetiketter, klorheksidinsprit, tupfer, tape, engangslansett, pussbekken/kurv, hansker. Evt. varmepute, hydrofob krem/vaselin og sukkervann/smertelindring.

Tapperekkefølge: (Basert på anbefalinger fra leverandør og praktisk tilnærming).

1. Blodglukose PNA, (tørk bort 1 dråpe)
2. Blodgass
3. EDTA-rør
4. Nyfødtscreening
5. Serumrør uten og med gel
6. Heparinrør med gel

Kapillærprøvetaking:

1. Hils på pasienten og fortell at du skal ta blodprøver. Pasienten og eventuelle pårørende tilstede skal omgås på en respektfull og vennlig måte.
2. Identifiser pasienten ved å spørre om fullt navn og 11-sifret fødselsnummer. Kontroller opplysningene på prøveetikettene og rekvisisjonene mot pasientens ID-bånd dersom pasienten har det. Se ellers prosedyre: [Identifikasjon av pasienter ved blodprøvetaking ved Sørlandet sykehus HF](#)
3. Lytt til pasientens/pårørendes informasjon og ta opplysningene på alvor.
4. Ved prøvetaking av barn er god kommunikasjon helt essensielt. Fortell barnet om hvordan prøvetakingen gjennomføres og tilpass informasjonen til barnets alder og erfaring.
5. Vurder smertelindring og ulike avledningsteknikker i hvert enkelt tilfelle. Spedbarn bør være varme og mette, smertelindring anbefales.
6. Sørg for god blodsirkulasjon, dette bedrer kvaliteten på prøvematerialet og gir mindre ubehag for pasienten. Kalde fingre eller kald hæl kan med fordel varmes før prøvetaking. Vær forsiktig med temperaturen for å unngå brannskader. [Lokal oppvarming i forbindelse med blodprøvetaking eller innleggelse av PVK hos barn og unge. SSHF](#)
7. Medbrakt utstyr settes opp på et engangspapir dersom prøvene tas på pasientens rom.
8. Desinfiser innstikksted ved å vaske en gang med tupfer vætet i klorheksidinsprit eller andre egnede desinfeksjonsmidler. La innstikkstedet lufttørke.
9. Et tynt lag hydrofob krem/vaselin kan smøres på innstikkstedet for å samle bloddråpene. Vær oppmerksom på at kremen kan interferere på analyseresultatene. Unngå derfor å skrape prøverøret mot huden.
10. Stikksted. Hold pasientens hånd eller fot med et fast, men ikke stramt grep. Stikk fortrinnsvis på en av sidene på fingertuppen til lang- eller ringfinger. Hold lansetten tett inntil huden og trykk på utløsermekanismen. Vent et par sekunder etter at stikket er utført og klem forsiktig frem en bloddråpe. Generelt skal 1-2 dråper nå tørkes bort, men se tapperekkefølge for spesielle retningslinjer. For stikk i hæl, se bilde i egen prosedyre.
11. Prøverørene må fylles så raskt som mulig for å unngå koagler. Klem minst mulig. Rotér rørene forsiktig underveis. Fyll røret til anbefalt fylningsmål, sett på kork og bytt til neste rør iht. anbefalt rekkefølge.
12. Alle prøverør blandes umiddelbart etter at de er fylt, ved å vende dem opp og ned 5 - 10 ganger.
13. Når alle prøverør er fylt og blandet, avsluttes prøvetakingen ved at innstikkstedet komprimeres med en tupfer som tapes fast. Bruk gjerne egnet nettingstrømpe i stedet for tape ved prøvetaking på hæl.
14. Alle prøverør merkes med prøvetakingsetiketter ved pasienten.
15. Merkede prøvetakingsrør plasseres vertikalt i egnet stativ og håndhygiene utføres.

 SØRLANDET SYKEHUS	Blodprøvetaking - kapillær, Medbio SSK				Side: 3 Av: 3
Dokumentplassering: II.MSK.MBio.6.4.2-16	Utarbeidet av: Fagbioingeniør Anne Lill S.Brandsvoll	Fagansvarlig: Enhetsleder Nils Tryland	Godkjent dato: 26.04.2024	Godkjent av: Avdelingsjef Marianne Skomedal	Revisjon: 3.00

Medisinsk serviceklinikk/Avd for medisinsk biokjemi SSK/Pasient og brukere/Pre- og postanalytisk enhet/Prøvetaking

16. Signatur for prøvetaking påføres rekvisisjon/bestilling samt etiketter for EDTA-rør i henhold til prosedyre: [Identifikasjon av pasienter ved blodprøvetaking ved Sørlandet sykehus HF](#)
17. Oppstår det problemer ved prøvetakingen, eksempelvis for dårlig blødning eller for dårlig kvalitet på prøvematerialet, skal det vurderes å overlate prøvetakingen til en kollega. Normalt bør en ikke forsøke å stikke mer enn to ganger.

Unngå kapillær prøvetaking:

- På tidligere stikksted
- I ekstremitet med venekanyler (Veneflon™) tilkoblet infusjonsvæske.
- I hånd/finger/hæl som er kalde og eller har uttalte ødemer eller infeksjon.
- Dersom pasienten er alvorlig dehydrert eller har dårlig perifer sirkulasjon.
 - Finger med stram ring kan fungere som stase.

Feilkilder

- **Hemolyse.** Mye klemming og melking under prøvetaking kan gi hemolyse, som er en av de vanligste feilkildene ved kapillær prøvetaking.
- **Fortynning.** Tørk bort første dråper for å unngå fortynning med vevsvæske.
- **IV-infusjon.** Blodprøver skal ikke tas i ekstremitet der intravenøs infusjon pågår eller nettopp er avsluttet. Hvis eneste alternativ er å ta prøve i arm der infusjon pågår, må infusjonen stoppes i minst 10 minutter før prøvetaking. Lege eller sykepleier må avgjøre om infusjon kan stoppes og eventuelt fysisk gjøre dette. Egne retningslinjer for lipidemulsjon.
- **Komplikasjoner.** Gjentatte stikk i samme område kan gi økt risiko for infeksjon og betennelse i benvev og bør unngås.

Kryssreferanser:

I.2.7-15	Identifikasjon av pasienter ved blodprøvetaking ved Sørlandet sykehus HF
I.3.13-4	Lokal oppvarming i forbindelse med blodprøvetaking eller innleggelse av PVK hos barn og unge. SSHF
I.4.3.19-7	Smertebehandling av premature og nyfødte barn, BUA, Nyfødtintensiv
II.MSK.FEL.LAB	Blodprøvetaking - venepunksjon, Medbio SSHF
FEL.MBIO FEL.-16	
II.MSK.Lab	Blodprøvetaking kapillær, Preanalytisk enhet. Lab.avd. SSA
SSA.PRE.2.4-3	
II.MSK.MBio.6.4.2-13	Blodprøvetaking av baby på Barsel- og Nyfødtintensiv, MedBio SSK
II.MSK.MSA SSF..2.I.1-	Kapillær blodprøvetaking - Medisinsk Biokjemi og Blodbank SSF.
2	